

DE REFORMATIE

WEEKBLAD TOT ONTWIKKELING VAN HET GEREFORMEERDE LEVEN

DIE UWE JEUGD VERNIEUWT ALS EENS ARENDS PSALM 103:3

Onder redactie van Prof. Dr K. Schilder.

Medewerkers: Ds F. A. den Boeft, Helpman; Ds E. T. v. d. Born, Amersfoort; Prof. P. Deddens, Kampen; Ds D. van Dijk, Groningen; Ds J. Francke, Rotterdam; Prof. Dr S. Grelidanus, Kampen; Prof. B. Holwerda, Amersfoort; K. v. Huizen, Groningen; A. Janse, Breda; Dr P. Jasperse, Leiden; Ds B. Jongeling, Sappemeer; Ds H. Knoop, Rotterdam; Dr G. K. Schoep, Den Haag; A. Schilder, Den Haag; Ds J. Smelik, Apeldoorn; Dr H. Smilde, Groningen; D. Stroot, Bussum; Prof. Dr C. v. Til, Philadelphia, Pa, U.S.A.; Prof. C. Veenhof, Kampen; Ds G. Visé, Kampen; Ds F. de Vries, 's-Gravenhage; Ds D. K. Wielenga, Rotterdam; A. Zijlstra, Groningen.

Alle stukken bestemd voor de Redactie zende men aan: Prof. Dr K. SCHILDER, Vloedijk 14, Kampen.
Adm.-adres: Oosterbaan & Le Cointre N.V. — Goes.

Postrekening No. 406040. — Telefoon 2424.
BUREAU „DE REFORMATIE“ — GOES.
Ingevolge postwetgeving B.P.P. no. 4439 verschijnt deze uitgave wekelijks en is de omvang van dit nummer 8 pag., form. 30 x 41½ cm.

Abonnement: f 4.— per half jaar bij vooruitbetaling.
Voor het Buitenland en Ned. Indië f 10.— per jaar.
Advertenties: 10 cent per mm. Losse nummers 20 cent.

INHOUD: Hoofdartikel: Bezwaarden over en onder de synodocratie. 34. — Uit de Schrift: Niet gelijk het oude (Jer. 31:32a). — Op en om 't kerkplein: Artikel 31 „van het contract“. — Kerkelijk leven: Woord en Geest: Confessie en organisatie. 1; Wat leeft er in de Zendingsscholen der synodocratie? 1. — Opv. en Onderwijs: De Chr. school in deze tijd. 2. — Litt. en Kunst: Orgelsalmboek van de „Stichting“. — Zend. en Ev.: De synodocratie weer in de crisis. — Pol. en Soc. leven: Het congres. — Groninger Brieven. — Perschoouw. — Kerkinieuws.

HOOFDARTIKEL

BEZWAARDEN OVER en ONDER de SYNODOCRATIE.

De „draai“ van Dr Schippers III.

Nog een belangrijke bijdrage in den kerkelijken wirwar heeft Dr Schippers ons geschonken.

Zie, zoo betoogt hij ergens, vergis u niet! Er wordt wel eens gezegd, dat de bezwaarden de „groep“ liever hebben dan de „kerk“. Maar dat is een kapitale vergissing. De meesten onder hen lieven zich bij hun beslissingen juist leiden door den wil om in de kerk te blijven! Juist om in de gemeenschap van Christus' kerk trouw en gehoorzaam te zijn, verwierpen ze al die synodale besluiten en handelingen uit de jaren 1942 en 1943!

Maar hoewel de wil om in de kerk te mogen blijven, die bezwaarden bij al hun daden dreef, maakten ze desalniettemin toch een groote fout en die fout werd geboren uit een totaal verkeerd inzicht.

„Tallooze bezwaarden — aldus Dr Schippers — kunnen maar niet inzien, dat het wezenlijk goed en recht is, allerlei bezwaren te hebben, bezwaren van leerstellingen en kerkrechtelijken en ethischen aard, en dan toch in de kerkgemeenschap te blijven, terwijl men er heilig van overtuigd is, dat deze kerkgemeenschap zich schuldig maakte aan binding aan wat men een doxa, een theologische meening, en geen dogma acht en aan onrecht en aan in den grond immorele gedragingen. Het is niet alleen krachtens hun inzicht in het ambt aller geloovigen, dat zij, na eigen of anderer protest tegen dit alles, niet langer in hun lid zijn van een in hun oogen zóo schuldige gemeenschap de verantwoordelijkheid hiervoor willen dragen; het is ook wel degelijk hun gevoel, dat zij geen „kerk“ meer zouden hebben, indien zij de gemeenschap van Woord- en Sacramentsbediening bleven oefenen met hen, die zij aan al dit kwaad zien schuldig staan. Een kerk mag niet in haar belijdenis verder gaan dan de Schrift en zij mag geen cardinale kerkrechtelijke fouten maken en zij mag geen openlijke morele zwakheden hebben en deze tot morele kracht verklaren, op straffe, dat zij niet langer „kerk“, gemeente van Jezus Christus, is, zoo is hun redenering... Deze broeders kunnen in het kerkelijk regiment geen zwakheden en gebreken verdragen.“

Ten aanzien van deze zaken wil Dr Schippers zijn bezwaarde broeders nu nader onderwijzen.

Hij stelt daartoe allereerst de vraag „of dat dan ook wel wezenlijk godzalig is, dat geduld hebben met zwakheid en gebreken van het kerkelijk regiment“.

God eischt dat zonder twijfel van de kinderen in de verhouding tot hun ouders en van de onderdanen in het verkeer met hun overheden; geldt deze regel evenwel óók voor de leden der kerk ten opzichte van hen, door wier hand het Gode belooft hen in de kerk te regeren?

En in verband met deze vraag gaat Dr Schippers dan spreken over de vraag of er inderdaad kerkelijk gezag is, waaraan kerkelijke gehoorzaamheid te beantwoorden heeft.

Het staat nu, aldus Dr Schippers, onder Gereformeerden vast, dat Christus ons óók in de kerk door middel van menschen wil regeren en dat deze menschen macht hebben.

Maar hoe is nu die macht? Van wat voor aard is zij? Met wat voor klem grijpt ze in de zielen? En hoe diep dringt ze in het leven door?

Zich aansluitend aan Voetius, onderscheidt Dr Schippers dan een kerkelijk gezag van positief goddelijk recht en een kerkelijk gezag van permissief goddelijk recht.

Het eerste gezag openbaart zich daar waar een kerkeraad een rechtstreeks en duidelijk bevel van God, overeenkomstig zijn opdracht, uitvoert. God heeft b.v. bevolen, dat de kerk „godsdiens oefeningen“ zal houden. Welnu dan moet de kerkeraad die organiseren en als hij dat doet handelt hij naar positief goddelijk recht en wie dan ongehoorzaam is aan den kerkeraad wederstaat God zelf! Als de kerkeraad dan ook „godsdiens oefeningen“ uitschrijft, handelt hij naar positief, goddelijk recht en heeft hij groote, volstrekte macht.

Maar er zijn ook dingen die als „middelmatige“ getypeerd kunnen worden, dingen waaromtrent God aan de kerkelijke machten heeft „toegestaan“ (permissie gegeven) om ze züs of zoo te beslissen. Zulke een zaak is bijvoorbeeld de plaats en de tijd der „godsdiens oefeningen“. Daaromtrent gaf God geen positieve aanwijzingen. Ten aanzien daarvan heeft de kerkeraad dus alleen maar een permissief goddelijk recht van handelen. Dat betekent evenwel niet, dat een kerkeraad nu maar willekeurig den tijd en de plaats van die samenkomsten der kerk mag vaststellen. Geen sprake van! Hij moet rekenen met de broeders! Hij moet de liefde en het vrede-bestand der gemeente door willekeurige bepalingen niet verstoren! Integendeel, hij moet zulke besluiten nemen, die ze bevorderen, en dienen.

En zie, hier nu ontstaat de mogelijkheid van zwakheid en gebreken! Zonder dat er van onwil of heerschzucht sprake behoeft te zijn, kan een kerkeraad toch in zulke aangelegenheden niet „verstandig“, niet „wijs“ handelen. In dergelijke beslissingen openbaart zich de gebrokenheid van het leven en de onmacht om aan de liefde tot de broeders het effect van de volkomen gehoorzame daad te geven.

Christus zou in zulke gevallen feilloos zuivere beslissingen nemen. Zijn aardsche dienaren kunnen dat evenwel niet. Hun beslissingen zijn niet goddelijk, doch alleen maar „kerkelijk“. Ze hebben gezag. Ze worden met volmacht genomen. Maar ze zijn altijd „onvolkomen en met zonde bekleet“. Het gezag, dat ze bezitten is daarom nooit als dat van Christus, het is relatief, beperkt, zwak!

Dit alles is duidelijk! Maar hoe staat het met die beslissingen, welke de kerk krachtens positief goddelijk recht nemen moet en kan? Die zijn toch zeker wel onbevleet en ongeschonden, puur goddelijk en absoluut bindend, vrugend volstrekte gehoorzaamheid?

Ho, ho, zegt Dr Schippers, niet zoo hard van stapel loopen!

Ja, dat zouden we wel fijn vinden als we met het scherpe zwaard der juiste onderscheiding alle moeilijkheden konden overwinnen! De zaak was dan zoo klaar als kristal: ten aanzien van de middelmatige dingen neemt de kerk beslissingen met „kerkelijk“ gezag, in alle andere aangelegenheden treedt ze op met „goddelijk“ gezag. En ten opzichte van die „kerkelijke gezag“ hebbende beslissingen past dan „kerkelijke gehoorzaamheid“, terwijl die andere hogere besluiten „geloofs gehoorzaamheid“ vorderen!

Helaas, zoo simpel is de zaak niet.

Want als Voetius dat positieve goddelijke recht waarnaar de kerk besluiten moet nemen bespreekt, dan zegt hij „dat datgene van goddelijk recht is, dat door uitdrukkelijk bevel of in betrekking tot de gemeenschappelijke orde en de practijk der apostolische kerken in de Schrift ons wordt voorgesteld“.

En zie, nu zitten we weer midden in de misere.

Want niet alleen een met duidelijke woorden in de Schrift gegeven bevel is uitdrukking van den goddelijken wil, en leidt tot „positief goddelijk recht“, neen, ook de practijk van de apostolische kerk, het voorbeeld van de eerste gemeente.

En nu treden verklaarders der Schrift op! En de belijdenis opstellende kerken! En er komt zoo allerlei verschil tusschen wat deze verklaren en vaststellen. En wat voor gezag heeft eigenlijk een belijdenis? Zijn er fundamentele en niet fundamentele deelen in? Hebben de artikelen over de kerkregering een ander gezag dan die welke over „de centrale waarheden“ handelen?

En zoo duikt de vraag op: is er wel echt 'n fundamenteel onderscheid tusschen dat permissief en dat positief goddelijk recht? En hoe staat het met het gezag van het dogma in het algemeen? In een dogma zijn altijd twee elementen verbonden: Goddelijk — dat is dus absoluut — gezag en kerkelijke belijdenis — en zit in dat laatste niet altijd wat of heel veel relatiefs? Dit is vast: „het dogma heeft niet zonder meer het gezag van de waarheid. Het is een kerkelijke belijdenis“. De kerk heeft er haar verantwoordelijkheid voor. Ze is verantwoordelijk voor de formuleering van de waarheid. En ook voor dat wat zij wel en dat wat zij niet in haar belijdenis opneemt.

En zoo is Dr Schipper's conclusie:

„In dit alles steekt een stuk „kerkelijk“ gezag, waarin menselijke keus en menselijke verantwoordelijkheid een rol speelt en waarin deze dikwijls sterk historisch gebonden is; en met de waarheid Gods, die voor alle volken en alle eeuwen is, staat het toch wel geheel anders“.

Wanneer nu zoo het gezag van wat de kerk als waarheid formuleert en vaststelt aan alle kanten beperkt en relatief is, ja, dan is het met de gehoorzaamheid, welke we aan zulke stellingen moeten bewijzen — het spreekt vanzelf — navenant! Naarmate het gezag van wat kerkelijk bindend wordt opgelegd zwakker en slapper is, is ook de daardoor gevorderde en daaraan beantwoordende gehoorzaamheid minder strak. „Kerkelijk“ gezag en „kerkelijke gehoorzaamheid“ hangen alzoo zeer nauw samen. Als de kracht en de ernst van de eerste afnemen, geschiedt dat in gelijke mate ook met de tweede. En in ieder geval zijn het „kerkelijk“ gezag en de „kerkelijke“ gehoorzaamheid op geen uren of stukken na zoo radicaal, integraal en exclusief als het goddelijke gezag en de daardoor gëlichte en de daarop reagerende geloofs gehoorzaamheid.

Nu gebeurt het natuurlijk wel eens, misschien zelfs wel zeer dikwijls, dat een kerkelijke vergadering beslissingen neemt, die men niet juist acht, die alleen maar een „meening“ en geen werkelijk-goddelijke waarheid vastleggen. Dat is wel heel erg, dat is zelfs zonde, het openbaart ons, dat de kerk hier onvolkomen en met zonden bekleet is! Maar juist in zoo'n geval moeten we ons nu goed realiseren, dat — gelukkig! — zoo'n uitspraak alleen maar „kerkelijk“ is, en dus alleen maar „kerkelijk“ gezag bezit. En dat wij er — de Heere zij daarvoor geloofd! — alleen maar „kerkelijke gehoorzaamheid“ aan behoeven te bewijzen. De zaak is dus — o, wat een uitkomst! — toch weer niet zoo heel erg tragisch. Zulke uitspraken „knellen“ eigenlijk heelemaal niet! Ze zijn, met de daardoor gevorderde gehoorzaamheid, heelemaal niet „snuikend voor de vrijheid, die in Christus Jezus is“. Op een

1) In „Beëindiging“, 1e Jaarg. No. 1.